

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत प्रशासन सेवा अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदहरूको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रम योजनालाई तीन चरणमा विभाजन गरिएको छः

प्रथम चरण:- लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क:- २००

द्वितीय चरण:- सक्षमता परीक्षण (Competency Test)

पूर्णाङ्क:- २०

तृतीय चरण:- बोर्ड अन्तर्वार्ता (Board Interview)

पूर्णाङ्क:- ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण: लिखित परीक्षा योजना (Written Examination Scheme)						
पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या × अङ्क	समय
प्रथम	प्रशासन र व्यवस्थापन	१००	४०	सौद्धान्तिक-तर्कयुक्त र विश्लेषणात्मक (Theoretical-Critical Analysis)	५ प्रश्न × १५ अङ्क	३ घण्टा
				समस्या समाधान (Problem Solving)	१ प्रश्न × २५ अङ्क	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी	१००	४०	सौद्धान्तिक-तर्कयुक्त र विश्लेषणात्मक (Theoretical-Critical Analysis)	५ प्रश्न × १५ अङ्क	३ घण्टा
				समस्या समाधान (Problem Solving)	१ प्रश्न × २५ अङ्क	

द्वितीय चरण:- सक्षमता परीक्षण (Competency Test)

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
प्रस्तुति	२०	मामिला अध्ययन, विश्लेषण र प्रस्तुतीकरण (Case Study, Analysis and Presentation)	१ घण्टा ३५ मिनेट (४५ मिनेट तयारी र ५० मिनेट प्रस्तुतीकरण)

तृतीय चरण :- बोर्ड अन्तर्वार्ता (Board Interview)

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तर्वार्ता (Interview)	३०	बोर्ड अन्तर्वार्ता (Board Interview)

द्रष्टव्य:-

- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।
- प्रथम र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा अलग अलग दिनमा हुनेछ ।
- लिखित परीक्षामा यथासम्भव पाठ्यक्रमका सबै एकाइबाट प्रश्नहरू सोधिनेछ । साथै परीक्षा योजनामा उल्लेख भए बमोजिमका सैद्धान्तिक -तर्कयुक्त र विश्लेषणात्मक, समस्या समाधान र मामिला अध्ययन, विश्लेषण र प्रस्तुतिकरण सम्बन्धी प्रश्नहरू पाठ्यक्रमका जुनसुकै एकाइबाट वा एक भन्दा बढि एकाइको शिर्षकहरू समेट्ने गरी सोध्न सकिने छ ।
- प्रत्येक पत्र/विषयका प्रत्येक प्रश्नका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक प्रश्नको उत्तर छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
- यस पाठ्यक्रममा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका नीति, ऐन र नियमहरू यो पाठ्यक्रम स्वीकृत हुँदा कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनुपर्नेछ ।
- प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरू मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सहभागी हुन पाउनेछन र द्वितीय चरणको परीक्षामा सहभागी भएपछि मात्र तृतीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति:- २०८१/०५/०६

प्रथम पत्र :- प्रशासन र व्यवस्थापन

१. राज्य र सरकार

- १.१ नेपालको संविधान, नेपालमा संवैधानिक विकास र त्यसको विश्लेषणात्मक समीक्षा
- १.२ राज्य शक्तिको बाँडफाँड, शक्ति पृथकीकरण र शक्ति सन्तुलन: नेपालमा यसको अभ्यास
- १.३ सरकारको कार्यक्षेत्र र भूमिका
- १.४ संघीय प्रणाली र नेपालमा संघीय शासन व्यवस्था
- १.५ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको भूमिका, जिम्मेवारी र कार्यहरू
- १.६ अन्तर सरकार व्यवस्थापन (Inter-Governmental Management -IGM)
- १.७ तीन तहका सरकार बीच सहकार्य, समन्वय र सहअस्तित्व
- १.८ संघीय, प्रदेश र स्थानीय तहको व्यवस्थापिकाको संरचना र कार्यप्रणाली
- १.९ संघीय संसद र प्रदेश सभाका विषयगत समिति र संवैधानिक निकायहरू बीचको अन्तरसम्बन्ध
- १.१० लोकतन्त्रका मूल्यहरू र नेपालमा यसको अवस्था
- १.११ प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र निर्वाचन प्रणालीका प्रकार (Types of Electoral System)

२. सार्वजनिक प्रशासन र व्यवस्थापन (Public Administration & Management)

- २.१ मानव पूँजी व्यवस्थापन(Human Capital Management)
- २.२ संगठनात्मक स्वरूप (Organizational Structure)
- २.३ कर्मचारी प्रशासनका विविध पक्षहरू
- २.४ नेपालको निजामती सेवा: वर्तमान अवस्था र भविष्यको स्वरूप
- २.५ राजनीति र प्रशासनको अन्तरसम्बन्ध
- २.६ नेपालको सार्वजनिक प्रशासन: सुधारका प्रयास एवं चुनौती
- २.७ व्यवस्थापनको अवधारणा, सिद्धान्त र नवीनतम प्रवृत्तिहरू
- २.८ व्यवस्थापनका विभिन्न पक्षहरू: नेतृत्व (Leadership), उत्प्रेरणा (Motivation), मनोबल (Morale) निर्णय प्रक्रिया (Decision Making Process), नियन्त्रण (Controlling), संगठनात्मक व्यवहार (Organizational Behaviors) र कार्य संस्कृति (Work Culture)
- २.९ विपद् व्यवस्थापन (Disaster Management), परिवर्तन व्यवस्थापन (Change Management), संकट व्यवस्थापन (Crisis Management), विवाद व्यवस्थापन (Conflict Management), वार्ता तथा सम्झौता गर्ने सीपहरू (Negotiation & Agreement Skills)
- २.१० सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन र मूल्यांकन

३. विकासका आयाम र पक्षहरू (Dimensions & Aspects of Development)

- ३.१ विकास: अवधारणा र नवीनतम उपागम (Recent Approaches)
- ३.२ विकासका आयामहरू (Dimensions of Development) : दिगो विकास (Sustainable Development), समावेशी विकास (Inclusive Development), सहभागितामूलक विकास (Participatory Development), गरिबी निवारण (Poverty Alleviation), लैंगिक सवाल (Gender Issues), जलवायु परिवर्तन (Climate Change), सार्वजनिक निजी साझेदारी (Public Private Partnership), विश्वव्यापीकरण, आर्थिक उदारीकरण र निजीकरण (Globalization, Economic Liberalization and Privatization)

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत प्रशासन सेवा अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदहरूको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ३.३ नेपालमा लगानी मैत्री वातावरण (Investment Friendly Environment in Nepal) र नेपालको बैदेशिक लगानी नीति (Nepal's Foreign Investment Policy)
- ३.४ योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन एवम् मूल्याङ्कन प्रक्रिया
- ३.५ आयोजना / परियोजना तर्जुमा र व्यवस्थापन (Project Planning and Management)
- ३.६ विकास सहयोग नीति (Development Co-operation Policy)

४. अर्थ व्यवस्था र सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन

- ४.१ विश्व अर्थ व्यवस्थाको स्वरूप र प्रवृत्ति (Global Economy: Structure and Trends) र नेपालको अर्थतन्त्र
- ४.२ अर्थतन्त्रसँग सम्बद्ध योजना, स्रोत/ साधनहरूको परिचालन, आर्थिक वृद्धि, विकास तथा रोजगारी
- ४.३ वित्त व्यवस्थापन (सार्वजनिक आय, सार्वजनिक खर्च र सार्वजनिक ऋण)
- ४.४ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको आर्थिक कार्य प्रणाली
- ४.५ राजस्वको सैद्धान्तिक अवधारणा र परिचालन
- ४.६ बजेटको सैद्धान्तिक पक्ष तथा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन र मूल्याङ्कन प्रक्रिया
- ४.७ वित्त नीति र मौद्रिक नीति (Fiscal Policy and Monetary Policy)
- ४.८ सार्वजनिक खरिद र यस सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था
- ४.९ अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण, अनुदान तथा राजस्व बाँडफाँड र ऋण व्यवस्थापन
- ४.१० नेपालमा सरकारी लेखा प्रणाली र लेखा परीक्षण प्रणाली
- ४.११ सार्वजनिक वित्तीय उत्तरदायित्व र जिम्मेवारी

५. सार्वजनिक सेवा प्रवाह व्यवस्थापन र विविध

- ५.१ सार्वजनिक सेवा प्रवाह प्रणाली, सेवाको प्रारूप निर्माण र व्यवस्थापन (Service Design and Management), सेवा प्रवाह गर्ने माध्यमहरू (Service Delivery Mechanism) र बैकल्पिक आयामहरू
- ५.२ सेवा प्रवाहमा एजेन्सीकरण (Agencification) र अर्ध-बजारीकरण (Quasi-marketization)
- ५.३ सुशासन, सदाचार, नैतिकता र व्यवसायिकता
- ५.४ सूचनाको हक र पारदर्शिता (Right to information and Transparency)
- ५.५ सम्पत्ति शुद्धीकरण (Money Laundering) नियन्त्रण र भ्रष्टाचार निवारण
- ५.६ जनसंख्याको बनोट र यसका विविध पक्षहरू
- ५.७ समावेशीकरणका विविध पक्षहरू
- ५.८ सामाजिक न्याय, सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक संरक्षण
- ५.९ नागरिक शिक्षा र विकास
- ५.१० ट्रेड युनियन (Trade Union) र सामूहिक सौदावाजी (Collective Bargaining)
- ५.११ नेपालको अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध, छिमेक सम्बन्ध, UN System and Agencies, BIMSTEC, SAARC मा नेपालको प्रतिनिधित्व, आर्थिक कुटनीति (Economic Diplomacy) र अन्तराष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपालको प्रतिनिधित्व (Representation) तथा भूमिका
- ५.१२ राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय महत्वका समसामयिक मामिलाहरू

द्वितीय पत्र : सेवा सम्बन्धी

१. राष्ट्रिय नीति

- १.१. राष्ट्रिय नीतिहरूको तर्जुमा, विश्लेषण, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन
- १.२. प्रदेश नीतिहरूको तर्जुमा, विश्लेषण, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन
- १.३. नेपालका प्रमुख राष्ट्रिय नीतिहरूको कार्यान्वयन अवस्था र लुम्बिनी प्रदेशका प्रमुख नीतिहरूको कार्यान्वयन अवस्था
- १.४. तथ्यमा आधारित नीति तर्जुमा र कार्यान्वयन
- १.५. तीन तहको सरकार बिच राष्ट्रिय नीति, विषय क्षेत्रगत नीतिहरू बीचको समन्वय र अन्तरसम्बन्ध
- १.६. नीति निर्माण प्रकृया, नेपालमा नीति निर्माण प्रकृयाको प्रयोग र प्रवृत्ति

२. योजना तथा विकास व्यवस्थापन

- २.१. योजनाबद्ध विकास प्रयास, उपलब्धि र चुनौती
- २.२. संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय विकास योजना (आवधिक, मध्यकालीन र बार्षिक योजना तथा मध्यमकालीन खर्च संरचना)
- २.३. नतिजामूलक योजना प्रणाली
- २.४. विकासमा सरकारी (Public), निजी (Private), सहकारी क्षेत्र (Cooperative Sector) र गैर सरकारी संस्था (Non-State Organizations) को भूमिका र उपयोगिता
- २.५. विकास आयोजनाको अवधारणा, तर्जुमा (Formulation), कार्यान्वयन (Implementation), अनुगमन (Monitoring), तथा मूल्याङ्कन (Evaluation) र नेपालमा आयोजनाको व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणाली
- २.६. विकास व्यवस्थापनमा अन्तर तह समन्वय
- २.७. दिगो विकासका लक्ष्यहरू: वर्तमान अवस्था र नेपालको प्रयास
- २.८. गरिवी निवारण र रोजगारी

३. नेपालको सार्वजनिक क्षेत्रमा संगठन विकास र मानव संसाधन

- ३.१. संगठनात्मक ढाँचा (Organizational Structure)
- ३.२. व्यवस्थापकीय औजारहरू (Management Tools)
 - ३.२.१. संगठन तथा व्यवस्थापन पद्धति (Organization and Management system)
 - ३.२.२. कार्य विश्लेषण (Job Analysis) : कार्य विवरण (Job Description), कार्य विशिष्टीकरण (Job Specification) र कार्य मूल्याङ्कन (Job Evaluation)
 - ३.२.३. कार्य पुष्टीकरण/ संवृद्धीकरण (Job Enrichment), कार्य विस्तृतीकरण (Job Enlargement)
- ३.३. कार्य सम्पादन व्यवस्थापन (Performance Management), कार्यसम्पादन सूचक (Performance Indicator) र कर्मचारी मूल्याङ्कन प्रणाली
- ३.४. मानव संसाधन व्यवस्थापन (Human Resource Management) का उपलब्धि र चुनौती
- ३.५. सार्वजनिक प्रशासनमा नेतृत्व विकास (Leadership Development), नेतृत्व परीक्षण (Leader Assessment) र उत्तराधिकारी योजना (Succession Planning)
- ३.६. व्यवस्थापन परीक्षण (Management Audit)
- ३.७. संस्थागत तथा व्यवसायिक रणनीतिक योजना (Strategic Planning)
- ३.८. कर्मचारीतन्त्रको संस्कृति र संस्कृति परिवर्तनका रणनीति, उपागम र औजार

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत प्रशासन सेवा अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदहरूको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

४. आर्थिक मामिला

- ४.१. विश्व आर्थिक व्यवस्था, उदारीकरण र विश्वव्यापीकरण
- ४.२. नेपालको आर्थिक उदारीकरण, निजीकरण: प्रयास, उपलब्धि र चुनौती
- ४.३. लुम्बिनी प्रदेशको आर्थिक संभाव्यता र समग्र आर्थिक परिसुचकहरू
- ४.४. भूपरिवेष्टित र अति कम विकसित मुलुकको अधिकार
- ४.५. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट तर्जुमा, नियन्त्रण, कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्यांकन प्रक्रिया र अन्तरसम्बन्ध
- ४.६. लैङ्गिकमैत्री, सामाजिक समावेशीकरणमैत्री, जलवायु परिवर्तनमैत्री, दिगो विकासमैत्री बजेटको अवधारणा र कार्यान्वयन
- ४.७. प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट प्रणाली र वित्तीय उत्तरदायित्व
- ४.८. नेपालको आर्थिक विकासमा वैदेशिक लगानी/सहायता र विकास सहयोग नीति (Development Cooperation Policy)
- ४.९. नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार सन्तुलन (Balance of Trade) र भुक्तानी सन्तुलन (Balance of Payment): वर्तमान अवस्था, प्रवृत्ति (Trends), चुनौती र संभावना, विश्व व्यापार संगठन (WTO) र विश्व भन्सार संगठन (WCO)
- ४.१०. आर्थिक अनियमितता र भ्रष्टाचार निवारण, सम्पत्ति शुद्धीकरण अपराध निवारण (Anti-Money Laundering) र आपराधिक कार्यमा वित्तीय लगानी नियन्त्रण

५. सार्वजनिक सेवा र शासकीय मामिला

- ५.१. सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सरकार, निजी क्षेत्र, समुदाय र नागरिक संस्थाको भूमिका
- ५.२. जनतामा प्रवाह गरिने सेवाहरू, सेवाको व्यवस्थापन, अवधारणात्मक पक्षहरू, सेवा गर्ने माध्यमहरू
- ५.३. संघीय/प्रदेश निजामती सेवा तथा अन्य सरकारी सेवा र स्थानीय सेवा
- ५.४. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा सरकारी सेवा संचालन सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था र क्षेत्राधिकार
- ५.५. राष्ट्रिय सुरक्षा व्यवस्थापन र नेपालमा राष्ट्रिय सुरक्षाका विद्यमान प्रावधानहरू
- ५.६. संघीय र प्रादेशिक सुरक्षा व्यवस्थापन: समन्वय र अन्तरसम्बन्ध
- ५.७. विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापनमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको भूमिका, समन्वय र सहयोग
- ५.८. नेपालमा सूचना प्रविधि, नवप्रवर्तन र उद्यमशीलता विकासका सवालहरू (Issues of Information Technology, Innovation and Entrepreneurship development in Nepal)
- ५.९. संघीय शासन व्यवस्थामा सार्वजनिक संस्थान व्यवस्थापनका सवालहरू (Issues)
- ५.१०. विविधता व्यवस्थापन (Diversity Management) र नेपालमा विविधता व्यवस्थापन नीति, रणनीति र कार्यान्वयनको अवस्था
- ५.११. आर्थिक सामाजिक रुपान्तरणका आयामहरू

६. नेपालको आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी मामिला

- ६.१. नेपाल सरकारका आर्थिक, मौद्रिक र वित्त व्यवस्थापन सम्बन्धी नीतिहरू र त्यसको कार्यान्वयन
- ६.२. लेखा प्रणाली, लेखापरीक्षण तथा वित्तीय जवाफदेहिता र नेपालमा यसको प्रयोग
- ६.३. वैदेशिक सहयतामा संचालित आयोजनाको वित्तीय व्यवस्था सम्बन्धी जानकारी
- ६.४. लेखामान तथा नेपालमा सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान सम्बन्धी व्यवस्था, नेपालको वित्तीय व्यवस्थापनमा विद्युतीय सूचना प्रणालीको प्रयोग तथा कार्यान्वयनको अवस्था
